

The Social Return on Investment (SROI) of the Our Khung BangKachao (OKBK) project.

Setthapoom Buathong¹, Kedkun Srakawee², Boonyarit Phanitjaruan³, Chonticha Chanjam³

¹ Researcher, Puey Ungphakorn School of Development Studies, Thammasat University

² Lecturer, Puey Ungphakorn School of Development Studies, Thammasat University

³ Researcher, Research Unit in Social Return on Investment of Puey Ungphakorn School of Development Studies, Thammasat University

Abstract: The "OUR Khung Bang Kachao" project, also known as OKBK, operated under the collaboration with over 34 network partners across a project area of 1,276 acres. Its primary focus was on conserving and developing the Bang Kachao area towards environmentally friendly growth (Green Growth) by driving development across various dimensions of the Bang Kachao area through capacity-building mechanisms and community empowerment. Implemented over a span of four years, from 2019 to 2023, the project utilized Social Return on Investment (SROI) as a tool to communicate operational outcomes and societal impacts to stakeholders and project managers.

Through an Ex-post Evaluation conducted for the period of 2019-2023, it was found that the project generated a Net Present Value (NPV) of societal impacts amounting to 321,664.33 THB. with an SROI index of 1.03 in the base year of 2019. Furthermore, when assessing the Ecosystem Service benefits of the Bang Kachao green area, the project demonstrated an increased societal impact, presenting an NPV of 3,808,574.02 THB with an SROI index of 1.30 in 2019. When forecasting Ex-ante societal impacts for the next five years using only 10% of the 2022 project budget, it yielded an NPV of 11,979,886.61 THB with an SROI index of 1.82.

The evaluations indicate that the OUR Khung Bang Kachao project during 2019-2023 has been an economically viable investment. Furthermore, considering the Ecosystem Service benefits, the project will continue to yield increased societal returns. Additionally, even in the event of project cessation, it underscores the project's sustainability by still providing considerable societal benefits.

Keywords: Ecosystem Service, Social Impact, Social Return on Investment.

การประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (Social Return On Investment : SROI)

ของโครงการ Our Khung Bang Kachao (OKBK)

เศรษฐภูมิ บัวทอง¹, เกศกุล สระทวี², บุญฤทธิ์ พานิชเจริญ³, ชลธิชา จันทร์แจ่ม³

¹นักวิจัยชำนาญการ วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

³นักวิจัย หน่วยวิจัยเฉพาะทางด้านการพัฒนาเครื่องมือการประเมินผลกระทบทางสังคม

วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ: โครงการ “OUR Khung BangKachao หรือ OKBK” คือ โครงการที่ดำเนินงานภายใต้ภาคีเครือข่ายต่างๆ กว่า 34 หน่วยงาน บนพื้นที่โครงการ 1,276 ไร่ มีเป้าหมายที่สำคัญในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ลุ่มบางกะเจ้าสู่การเจริญเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ผ่านการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ลุ่มบางกะเจ้าในมิติต่างๆ ด้วยกลไกการพัฒนาศักยภาพและสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยดำเนินการมาเป็นระยะเวลา 4 ปี หรือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562-2566 ดังนั้น เพื่อสื่อสารให้สังคมและผู้บริหารโครงการได้รับทราบถึงผลการดำเนินงานด้านผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้นแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การประเมินผลตอบแทนจากการลงทุนเพื่อสังคม (SROI) จึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินครั้งนี้ จากการศึกษาพบว่า ผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้นหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ปี พ.ศ. 2562–2566 โดยกำหนดมูลค่าอัตราคิดลด ณ ปีฐาน 2562 โครงการดังกล่าวได้สร้างผลกระทบแก่สังคมเป็นมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) จำนวน 321,664.33 บาท โดยมีดัชนี SROI เท่ากับ 1.03 เมื่อพิจารณาผลประโยชน์ด้านการบริการระบบนิเวศ ของพื้นที่สีเขียวบางกะเจ้าพบว่า โครงการฯ ได้สร้างผลกระทบแก่สังคมมากขึ้น โดยมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) จำนวน 3,808,574.02 บาท โดยมีดัชนี SROI เท่ากับ 1.30 เมื่อประเมินผลกระทบทางสังคมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตในอีก 5 ปีข้างหน้า โดยใช้งบประมาณดำเนินโครงการเพียงร้อยละ 10 ของงบประมาณปี พ.ศ. 2565 พบว่า โครงการฯ ได้สร้างผลกระทบแก่สังคมเป็นมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) จำนวน 11,979,886.61 บาท โดยมีดัชนี SROI เท่ากับ 1.82 ทั้งนี้ หากโครงการฯ ไม่ดำเนินงานต่อในอนาคต พบว่า โครงการฯ ได้สร้างผลกระทบแก่สังคมเป็นมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) จำนวน 7,487,799.19 บาท โดยมีดัชนี SROI เท่ากับ 1.60 และเมื่อพิจารณาผลประโยชน์ด้านการบริการระบบนิเวศ ของพื้นที่สีเขียวบางกะเจ้าร่วมด้วย โครงการฯ จะสร้างผลตอบแทนต่อสังคมเพิ่มขึ้น และเมื่อพิจารณาผลกระทบทางสังคมที่เกิดจากโครงการฯ ในอีก 5 ปีข้างหน้า พบว่าโครงการฯ ยังคงมีความคุ้มค่าต่อการลงทุน สะท้อนถึงความยั่งยืนของโครงการ

คำสำคัญ: การบริการระบบนิเวศ, ผลกระทบทางสังคม, ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน

บทนำ

การประเมินผลตอบแทนทางสังคม (The Assessment of Social Return On Investment หรือ SROI) เป็นการกำหนด ให้มูลค่า หรือราคาเท่าที่ควรจะเป็นตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ของผลกระทบหรือผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการนำผลผลิตของ โครงการมาใช้ประโยชน์ ซึ่งอาจอยู่ในลักษณะนวัตกรรม องค์ความรู้ และกิจกรรมทางสังคม ผลกระทบจากการใช้ประโยชน์อาจเกิดขึ้นในลักษณะของเปลี่ยนแปลง เช่น การเพิ่มขึ้นของรายได้สุทธิ ผลผลิตทางการเกษตรที่เพิ่มขึ้น การลดค่าใช้จ่ายครัวเรือน ความมั่นคงทางอาหารและทรัพยากร และคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น เป็นต้น (Emerson and Cabaj, 2000) ในปัจจุบันหลายหน่วยงานหรือองค์กรในภาครัฐและเอกชน ได้ให้ความสำคัญต่อการประเมินผลกระทบทางสังคม หรือผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนในโครงการ (SROI) ซึ่งความสำคัญของการประเมินดังกล่าว คือ การอำนวยความสะดวกแก่ผู้บริหารให้สามารถบริหาร โครงการได้ตรงประเด็นตามวัตถุประสงค์ และเกิดผลกระทบหรือผลประโยชน์แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากที่สุด เกิดความคุ้มค่าแก่งบประมาณที่ลงทุนและเกิดประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานภาครัฐหรือภายใต้กำกับของรัฐที่งบประมาณมาจากภาษีของประชาชน นอกจากนี้ SROI ยังเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารถึงคุณค่าของ โครงการที่มักปรากฏในลักษณะนามธรรม ให้กลายเป็นมูลค่าทางการเงินที่เข้าใจง่ายเมื่อนำเสนอต่อสาธารณะชน (กัมปนาท วิจารณ์กรมล, 2564)

ความเป็นมาของศาสตร์การประเมินผลกระทบหรือผลตอบแทนทางสังคมของ โครงการเพื่อสังคม ในครั้งแรก ศาสตร์การประเมิน ได้รับการเผยแพร่มาจากโครงการวิจัยของหน่วยงาน ACIAR (The Australian Centre for International Agricultural Research) ซึ่งถูกนำมาใช้ในการประเมินผลกระทบของโครงการวิจัยด้านการเกษตรที่รัฐบาลออสเตรเลียเป็นผู้สนับสนุนทุนวิจัยแก่ประเทศไทย (Praneetvatakul, 2001) ต่อมาสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งเป็นหน่วยงานผู้ให้ทุนวิจัย ได้นำศาสตร์การประเมินฯ มาปรับใช้กับหน่วยงาน นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของวัฒนธรรมการประเมินผลกระทบในประเทศไทย ต่อมาในภายหลังจึงปรากฏหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความสนใจและนำไปใช้ภายในองค์กรแม้ว่าภาครัฐยังมิได้กำหนดให้เป็นข้อบังคับในขณะนั้น ในปัจจุบัน พ.ศ. 2566 หลายองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ดำเนินโครงการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสาธารณะประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นโครงการภาครัฐ โครงการวิจัย หรือโครงการประเภท CSR (Corporate Social Responsibility) ล้วนมีจุดมุ่งหมายและถูกนโยบายกำหนดให้การดำเนินโครงการต่างๆ ต้องสร้างผลกระทบแก่สังคมเป็นสำคัญ ต้องไม่เป็นโครงการขึ้นหิ้งที่ไม่สร้างผลประโยชน์แก่สังคม อีกทั้งเพื่อเป็นการสร้างความตระหนักแก่ผู้ขับเคลื่อนโครงการและกำกับให้โครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ทำให้การประเมิน SROI เป็นวัฒนธรรมที่หลายองค์กรให้การยอมรับและนำมาใช้คู่ขนานร่วมกับการบริหารจัดการโครงการ (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2566)

นับแต่ที่หน่วยงานภาครัฐมีการนำศาสตร์ SROI มาใช้ในการประเมินและติดตามผลของการดำเนินโครงการ มีส่วนช่วยให้หลายองค์กรสามารถประเมินมูลค่าผลตอบแทนทางสังคมจากโครงการที่ดำเนินการได้ และผลการประเมินกลายเป็นส่วนหนึ่งของข้อเสนอแนะในการดำเนินโครงการเพื่อแก้ปัญหาวิกฤตด้านการบริหารงบประมาณและกำหนดทิศทางของโครงการ เช่น การประเมิน SROI ของหน่วยงาน สกว. เพื่อท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนการวิจัยเพื่อยกระดับศักยภาพของท้องถิ่นในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ฝึกให้สมาชิกชุมชนท้องถิ่นกลายเป็นนักวิจัยเพื่อพัฒนาตนเองจากการดำเนินการดังกล่าวตั้งแต่ พ.ศ. 2544-2563 ได้สร้างผลตอบแทนทางสังคมเป็นมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value : NPV) กว่า 129 ล้านบาท และมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (SROI) เท่ากับ 12.00 หมายถึงการลงทุนได้สร้างผลตอบแทนกลับคืนสู่สังคม 12 เท่า โดยปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดเปลี่ยนแปลงและสร้างผลกระทบแก่สังคม คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้กลายเป็นนักวิจัยท้องถิ่น ที่มีทักษะการคิดเชิงระบบเพื่อแก้ปัญหาแบบนักวิจัย (จิตติ มงคลชัยอรัญญา และคณะ, 2563) สำหรับตัวอย่างของโครงการ CSR ที่ดำเนินการโดยรัฐวิสาหกิจ กฟผ. เป็นการประเมินผลกระทบทางสังคมของโครงการภูมิชุมชน ซึ่งเป็นโครงการที่ กฟผ. เข้าไปดำเนินการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดิน การส่งเสริมการเกษตร และอาชีพแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ตามแนวสายไฟฟ้าแรงสูงพาดผ่าน ซึ่งดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2556-2564 โครงการนี้ได้สร้างผลประโยชน์แก่สังคมโดยรวมเป็นมูลค่าสูงถึง 3.98 ล้านบาท (เศรษฐภูมิ บัวทอง และคณะ, 2564) ผลประโยชน์ทั้งหมดมาจากโครงการที่ส่งเสริมอาชีพที่มีพื้นฐานมาจากการเกษตร กรณีสุดท้ายเป็นการประยุกต์ใช้ SROI มาประเมินผลกระทบทางสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นหากมีการจำกัดการใช้สารเคมีทางการเกษตรซึ่งเป็นการศึกษาของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (เศรษฐภูมิ บัวทอง และคณะ, 2566) จากการศึกษาพบว่า หากมีการจำกัดการใช้สารเคมีทางการเกษตรประเภทพาราควอต คลอโรไพริฟอส และไกลโฟเซต จะสามารถลดมูลค่าความเสียหายแก่สังคมเฉลี่ยสูงถึง 5.6 หมื่นล้านบาท หรือเป็นผลตอบแทนกลับคืนแก่สังคมสูงถึง 40 เท่า โดยข้อมูลจากการประเมินครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานให้แก่หน่วยงานภาครัฐในการกำหนดนโยบายเพื่อควบคุมการใช้สารเคมีทางการเกษตรในอนาคต จากกรณีศึกษาที่เกิดขึ้นจริงและดำเนินการโดยองค์กรที่เป็นภาครัฐ และรัฐวิสาหกิจ ที่มีกรณีการประเมินผลกระทบ SROI มาใช้ในการบริหารโครงการและสื่อสารคุณค่าของโครงการแก่สาธารณะได้อย่างเข้าใจง่ายและชัดเจน ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้จึงนำวิธีการประเมินผลตอบแทนจากการลงทุนเพื่อสังคม (SROI) มาประเมินผลการดำเนินงานของโครงการ “OUR Khung BangKachao หรือ OKBK” ซึ่งเป็นโครงการเพื่อสังคมที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาชุมชน อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของชุมชนในกิ่งบางกะเจ้า

โครงการ “OUR Khung BangKachao หรือ OKBK” เป็นโครงการที่ดำเนินงานภายใต้ภาคีเครือข่ายต่างๆ กว่า 34 หน่วยงาน มีเป้าหมายที่สำคัญในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ทุ่งบางกะเจ้าสู่การเจริญเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Growth) ผ่านการขับเคลื่อนการพัฒนาทุ่งบางกะเจ้าในมิติต่างๆ ด้วยกลไกการพัฒนาศักยภาพและสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยดำเนินการมาเป็นระยะเวลา 4 ปี หรือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562-2566 โดยกิจกรรมที่โครงการ OKBK ได้ดำเนินการในพื้นที่ทุ่งบางกะเจ้าสามารถจำแนกออกเป็น 2 กลุ่มกิจกรรม ได้แก่ (1) กิจกรรมด้านการดูแลรักษาและพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การปลูกต้นไม้และดูแลรักษาพื้นที่สีเขียว การจัดอบรมแก่สมาชิกชุมชนด้านการดูแลและพัฒนาพื้นที่สีเขียว และการทำระบบฐานข้อมูลการดำเนินงานของพื้นที่สีเขียว และ (2) กิจกรรมด้านการสร้างรายได้และพัฒนาทักษะอาชีพ ได้แก่ การลดรายจ่ายในครัวเรือน การจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร การจำหน่ายกล้าไม้ การจัดกิจกรรมศึกษาดูงาน (รายได้จากการค่าบริการหลักสูตรและค่าอาหาร) และรายได้จากการท่องเที่ยวแบบ CSR เป็นต้น เพื่อสื่อสารให้สังคมและผู้บริหารโครงการได้รับทราบถึงผลการดำเนินงาน การศึกษาด้านผลลัพธ์และผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้นแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Social Impact Assessment: SIA) และการประเมินผลกระทบและผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (Social Return on Investment : SROI) จึงถูกนำมาใช้ในการศึกษารั้วนี้ ซึ่งวิธีการดังกล่าวเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งในปัจจุบันถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการชี้วัดถึงความสำเร็จที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรม/โครงการต่างๆ โดยผลการประเมินผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม จะถูกนำมาแปลงเป็นมูลค่าทางการเงิน โดยข้อมูลการวิเคราะห์นี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ขับเคลื่อนโครงการในการบริหารจัดการโครงการเพื่อให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุดแก่สังคม อีกทั้งยังเป็นการสื่อสารต่อชุมชน และสังคมถึงความสำคัญและความสำเร็จของโครงการ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อประเมินผลการดำเนินงานของโครงการพัฒนาพื้นที่สีเขียวแปลงราชพัสดุทุ่งบางกะเจ้าในด้าน ผลลัพธ์ ผลกระทบทางการเงิน ผลทางสิ่งแวดล้อม และผลต่อชุมชน (Social Impact Value Chain)
2. เพื่อประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนในโครงการเพื่อสังคม โดยใช้เครื่องมือ SROI จากการดำเนินงานพัฒนาพื้นที่สีเขียวแปลงราชพัสดุพื้นที่ทุ่งบางกะเจ้า โครงการ OUR Khung BangKachao
3. เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการโครงการให้เกิดผลกระทบทางสังคมในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ประเมินผลการดำเนินงานของโครงการพัฒนาพื้นที่สีเขียวแปลงราชพัสดุทุ่งบางกะเจ้า ในด้าน ผลลัพธ์ ผลกระทบทางการเงิน ผลทางสิ่งแวดล้อม และผลต่อชุมชน (Social

Impact Value Chain) : ในส่วนนี้-เป็นการแยกองค์ประกอบของเส้นทางการดำเนินโครงการไปสู่ผลกระทบทางสังคม โดยพิจารณาออกเป็นปัจจัยนำเข้า (Inputs) ของโครงการ (งบประมาณ บุคลากร หน่วยงานภาคี และองค์ความรู้) ผลผลิต (Outputs) ของโครงการ (นวัตกรรม ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ แนวทางปฏิบัติ และนโยบาย) ผลลัพธ์ (Outcomes) ของโครงการ (ผู้ใช้ประโยชน์ การเปลี่ยนแปลงของผู้ใช้ประโยชน์) และผลกระทบ (Impacts) ที่เกิดขึ้นจากโครงการ หากมีผู้ใช้ประโยชน์และเกิดความเปลี่ยนแปลงเป็นวงกว้าง โดยจะสรุปเป็นแผนภาพ Impact Pathway หรือ Pathway to Change ของ Templeton (2005)

2. เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนในโครงการเพื่อสังคมโดยใช้เครื่องมือ SROI จากการดำเนินงานพัฒนาพื้นที่สีเขียวแปลงราชพัสดุพื้นที่ทุ่งบางกะเจ้า : ในส่วนนี้เป็นการวัดผลกระทบจากการดำเนินโครงการที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสุทธิของระดับสวัสดิการของสังคม (Net Change in Social Welfare) (กัมปนาท วิจิตรศรีกรมล, 2564) โดยพิจารณาปัจจัยด้านงบประมาณ โครงการ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่แปลงเป็นมูลค่าทางการเงินแล้วด้วยวิธีการทางเศรษฐศาสตร์ เช่น ราคาตลาด ราคาเงา และการโอนย้ายมูลค่า จากนั้น พิจารณาหักผลประโยชน์ของปัจจัยอื่นๆที่ไม่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ เพื่อให้เหลือแค่ผลประโยชน์ของโครงการที่ประเมินเท่านั้น โดยพิจารณาจากผลลัพธ์ส่วนเกิน (Deadweight) ผลจากปัจจัยอื่น (Attribution) ผลลัพธ์ทดแทน (Displacement) และอัตราการลดลงของผลประโยชน์ (Drop off) ซึ่งกระบวนการนี้จะนำมาคำนวณโดยวิธี SROI ซึ่งพิจารณาความคุ้มค่าจากดัชนีดังต่อไปนี้ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ดัชนีชี้วัดการประเมินผลตอบแทนจากการลงทุนทางสังคม

ดัชนีชี้วัด	สมการ	ความหมาย
NPV (Net Present Value) หรือมูลค่าปัจจุบันสุทธิของผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สังคม	$NPV = \sum_{t=0}^n \frac{(B_t - C_t)}{(1+r)^t}$	มูลค่าปัจจุบันสุทธิของผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สังคม ในทางทฤษฎีต้องมีค่ามากกว่า 0 จึงเกิดความคุ้มค่า แต่ในทางปฏิบัติผู้ขับเคลื่อนโครงการย่อมต้องการให้เกิดผลประโยชน์เกิดขึ้นมากที่สุด
SROI (Social Return On Investment) คือ อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน	$SROI = \frac{\sum_{t=0}^n B_t(1+r)^{-t}}{\sum_{t=0}^n C_t(1+r)^{-t}}$	อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนทางสังคม ทางทฤษฎีดัชนีนี้ต้องมีค่ามากกว่า 1 จึงจะเกิดความคุ้มค่าในการลงทุน ในการประเมินผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต (Ex-ante Evaluation) สำหรับวางแผนก่อนดำเนินโครงการ นักประเมินผู้เชี่ยวชาญมักจะประเมินให้อัตรานี้ไม่ควรเกิน 2 ซึ่งเป็นอัตราที่ไม่มากหรือน้อยจนเกินไปในการประเมินผลกระทบโครงการ อีกทั้งในอนาคตอาจเกิดเหตุการณ์ที่ไม่สามารถควบคุมได้ (Shock Event) การที่ประเมินค่าสูงกว่าพื้นฐานความเป็นจริงอาจทำให้เกิดความผิดพลาดได้

หมายเหตุ: โดยที่ B_t = มูลค่าของผลประโยชน์จากโครงการที่เกิดขึ้นในปีที่ t ($t = 0, 1, 2, \dots, n$)
 C_t = มูลค่าของต้นทุนโครงการที่เกิดขึ้นในปีที่ t ($t = 0, 1, 2, \dots, n$)
 r = อัตราดอกเบี้ยหรืออัตราคิดลด
 n = ระยะเวลาทั้งหมดในการดำเนินงานวิจัยรวมถึงระยะเวลาที่โครงการคาดว่าจะให้ผลประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมาย

ที่มา : เศรษฐภูมิ บัวทอง และคณะ (2564)

3. เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการโครงการให้เกิดผลกระทบทางสังคมในอนาคต: เป็นการนำข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 มาสังเคราะห์เป็นข้อเสนอแนะแก่โครงการในการบริหารจัดการโครงการในอนาคต

ผลการศึกษา

1. เส้นทางสู่ผลกระทบทางสังคม (Social Impact Pathway) ของงานพัฒนาพื้นที่สีเขียวราชพัสดุ โครงการ OUR Khung BangKachao ปี พ.ศ. 2562-2566

ในการดำเนินโครงการเพื่อสังคมย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายมิติในพื้นที่ดำเนินโครงการ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ (คุณภาพชีวิต รายได้สุทธิที่เพิ่มขึ้น) ความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมของชุมชน และการเปลี่ยนแปลงของคุณภาพสิ่งแวดล้อม ดังนั้น เพื่อให้ทราบมิติความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการมีโครงการ OUR Khung BangKachao ที่ดำเนินการมาเป็นระยะเวลา 5 ปี การวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างกรณี “มีโครงการ” และ “ไม่มีโครงการ” จึงมีความสำคัญ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลง “กรณีมี” และ “ไม่มี” งานพัฒนาพื้นที่สีเขียวราชพัสดุ โครงการ OUR Khung BangKachao

กรณีที่มี"	กรณีที่ไม่มี"
งานพัฒนาพื้นที่สีเขียวราชพัสดุ โครงการ OUR Khung BangKachao (With)	งานพัฒนาพื้นที่สีเขียวราชพัสดุ โครงการ OUR Khung BangKachao (Without)
(1) สมาชิกชุมชนและผู้นำชุมชนได้เข้าใจถึงความสำคัญของโครงการและการดำเนินการพัฒนาและตระหนักถึงการอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวในคุ้งบางกะเจ้าและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนโครงการด้วยการมีจิตสำนึกร่วมในการอนุรักษ์พื้นที่	(1) สมาชิกชุมชน ผู้นำชุมชน และกลุ่มบางกลุ่มก็ดำเนินการพัฒนาและอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวในคุ้งบางกะเจ้าอยู่แล้ว รวมทั้งมีความเชี่ยวชาญองค์ความรู้ของการจัดการแก้ไขปัญหาในพื้นที่อยู่แล้วแต่อาจจะมีการขยายต่อยอด เฉพาะกลุ่มหรือถ่ายทอดเฉพาะบุคคลสู่บุคคล
(2) ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชนดีขึ้น	(2) ชุมชนไม่เกิดการร่วมมือกันอย่างเป็นรูปธรรม อาจทำให้ในลักษณะต่างคนต่างใช้ทรัพยากร (พื้นที่) เพื่อใช้เป็นพื้นที่ในการประกอบอาชีพของตนเอง
(3) เกิดความเชี่ยวชาญขององค์ความรู้ของชุมชนในการจัดการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ที่มีการพัฒนาจากองค์ความรู้เดิมด้วยองค์ความรู้ใหม่เทคนิคเทคโนโลยี หรือเครื่องมือที่ได้จาก	(3) ชุมชนมีองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่แล้วในชุมชน เช่น การพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์ การสร้างอาชีพ การเกษตรที่สอดคล้องกับวิถีของชุมชน และมีหน่วยงานสนับสนุนในพื้นที่อยู่แล้ว

<p>กรณีที่มี"</p> <p>งานพัฒนาพื้นที่สีเขียวราชพัสดุ โครงการ OUR Khung</p> <p>BangKachao (With)</p>	<p>กรณีที่ไม่มี"</p> <p>งานพัฒนาพื้นที่สีเขียวราชพัสดุ โครงการ OUR Khung</p> <p>BangKachao (Without)</p>
<p>การสนับสนุนจากหน่วยงานคณะทำงานที่ขับเคลื่อนงาน รวมทั้งเกิดการขยายต่อยอดให้กับสมาชิกอื่นๆ ในชุมชน รวมทั้งผู้ที่มีความสนใจทั่วไปหรือจากพื้นที่ภายนอก</p>	<p>เช่น กรมป่าไม้ Bedo เกษตรอำเภอ บริษัท หน่วยงานองค์กร ที่ทำกิจกรรม CSR ในพื้นที่ แต่อาจจะไม่ได้มีรูปแบบการทำงานที่สร้าง ความร่วมมือกันทุกภาคฝ่าย เป็นการทำกิจกรรมเฉพาะหน่วยงานองค์กรทำให้ไม่เห็นความสำเร็จในภาพรวม</p>
<p>(4) ชุมชนเกิดการพัฒนาด้านธุรกิจ การตลาด การสื่อสาร</p> <p>ทางสาธารณะ การจัดการพื้นที่และระบบ โครงสร้างพื้นฐานมากขึ้น</p>	<p>(4) โครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อธุรกิจการท่องเที่ยวไม่ได้ รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม เนื่องจากขาดงบประมาณหรือ การวางแผนการจัดการพื้นที่ที่เหมาะสมรวมทั้งผู้ดำเนินงานหลัก</p>
<p>(5) เกิดกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ จิตสำนึก ความภาคภูมิใจของพื้นที่ไปสู่เยาวชนทำให้เกิดความยั่งยืนในการร่วมพัฒนาพื้นที่จากคนในชุมชน</p>	<p>(5) ไม่มีกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ จิตสำนึก ความภาคภูมิใจของพื้นที่ไปสู่เยาวชน</p>
<p>(6) ชุมชน วิสาหกิจชุมชน และธุรกิจภาคเอกชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยวในท้องถิ่นและรายได้จากการร่วม พัฒนาดูแลพื้นที่สีเขียว เช่น ปัจจัยที่เกี่ยวข้องการพัฒนา พื้นที่สีเขียว เช่น กล้าไม้ ปุ๋ย วัสดุปลูก งานในการพัฒนา แปลง เนื่องจากโครงการใช้หลักการจัดการและการสนับสนุนวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชน รวมทั้งในการจัด ประชุมทุกครั้งของคณะทำงานพัฒนาพื้นที่สีเขียวทั้งใน และนอกพื้นที่จะใช้บริการอาหาร เครื่องดื่ม และผลิตภัณฑ์จากชุมชนทั้งหมด โดยมีการจัดการในรูปแบบ การกระจายงานให้กับกลุ่มที่จัดการเรื่องนี้ในพื้นที่ทั้ง 6 ตำบล เพื่อเป็นการกระจายรายได้และลดความขัดแย้งในชุมชน</p>	<p>(6) ชุมชนจะไม่มีรายได้เพิ่มเติมจากการร่วมพัฒนาดูแล พื้นที่สีเขียว</p>
<p>(7) สิ่งแวดล้อมได้รับการดูแลและอนุรักษ์ทำให้เกิดมูลค่า จากการใช้ประโยชน์และบริการจากระบบนิเวศให้เก้ สังกมมากขึ้นและมีความยั่งยืน</p>	<p>(7) สิ่งแวดล้อม/พื้นที่สีเขียวที่เป็นพื้นที่สาธารณะหรือพื้นที่ ส่วนกลางภายใต้การดูแลของกรมป่าไม้และทรัพยากรการ ท่องเที่ยวไม่ได้รับการดูแลอย่างถูกวิธีหรือขาดการดูแลและ เกิดการเสื่อมโทรม</p>
<p>(8) ผู้ร่วมพัฒนาแปลงสามารถมีรายได้เสริมจากการใช้ ประโยชน์และการดูแลพื้นที่เพิ่มเติม เช่น การปลูกพืชผัก</p>	<p>(8) พื้นที่การเกษตรอาจจะยังคงเป็นการทำการเกษตรใน รูปแบบทั่วไป คือ มีการใช้สารเคมีทางการเกษตรเพียง</p>

<p>กรณีที่มี" งานพัฒนาพื้นที่สีเขียวราชพัสดุ โครงการ OUR Khung BangKachao (With)</p>	<p>กรณีที่ "ไม่มี" งานพัฒนาพื้นที่สีเขียวราชพัสดุ โครงการ OUR Khung BangKachao (Without)</p>
<p>ผลไม่ การเลี้ยงปลา เลี้ยงกุ้งหรือไก่ เพื่อเป็นการสร้างรายได้เสริมใช้กับผู้ร่วมพัฒนาแปลง รวมทั้งยังช่วยในการลดรายจ่ายของครัวเรือน และนอกจากนั้นยังทำให้พื้นที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้นเนื่อง โครงการได้สนับสนุนให้เกษตรกรและผู้ร่วมพัฒนาทำการเกษตรแบบปลอดภัยลดการใช้สารเคมีทางการเกษตรทำให้เกษตรกรผู้ร่วมพัฒนาแปลงและคนในชุมชนมีสุขภาพที่ดีขึ้นและเกิดความมั่นคงทาง อาหารของชุมชนเนื่องจากสามารถผลิตอาหารที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และลดการพึ่งพาอาหารจากภายนอกได้</p>	<p>เล็กน้อย ซึ่งในระยะยาวอาจส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมกับเกษตรกรและประชาชนที่อยู่ในพื้นที่</p>

จากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของสังคมกรณี “มีโครงการ” และ “ไม่มีโครงการ” นำมาสู่การตั้งทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง (Theory of Change) ของงานพัฒนาพื้นที่สีเขียวราชพัสดุ โครงการ OUR Khung BangKachao ดังนี้ “ถ้ามีการพัฒนาพื้นที่สีเขียว โครงการ OUR Khung BangKachao ที่เกิดจากความร่วมมือของหน่วยงาน องค์กร ภาคี ร่วมกับชุมชนในพื้นที่ข้างบางกะเจ้า แล้วจะทำให้เกิดพื้นที่สีเขียวที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับคุณภาพของสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมของคนในชุมชน ที่นำไปสู่ความยั่งยืนของการอนุรักษ์และการจัดการพื้นที่อย่างมีส่วนร่วมของสังคมที่สามารถรองรับและปรับตัวต่อวิกฤตของโลกปัจจุบันได้”

เพื่อเป็นการขยายภาพว่าการขับเคลื่อนโครงการได้สร้างผลกระทบแก่สังคมอย่างไร การแยกองค์ประกอบของเส้นทางสู่ผลกระทบทางสังคมจึงมีความจำเป็น ซึ่งวิเคราะห์ตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ที่เป็นสารตั้งต้นของการขับเคลื่อนโครงการ กิจกรรม (Activities) ที่เป็นกระบวนการสำคัญในการบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิต (Inputs) ที่จะถูกนำไปใช้โดยผู้ใช้ประโยชน์หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Users) จนเกิดเป็นผลลัพธ์และการเปลี่ยนแปลง (Outcomes) จนเกิดผลกระทบ (Impacts) ต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสรุปได้ดังนี้ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 เส้นทางการผลกระทบทางสังคมของงานพัฒนาพื้นที่สีเขียวราชพฤกษ์ โครงการ OUR Khung BangKachao ปี พ.ศ. 2562-2566

ปัจจัยนำเข้า (Inputs)	กิจกรรม (Activities)	ผลผลิต (Outputs)	ผู้ใช้ประโยชน์ (Users)	ผลลัพธ์ (Outcomes)	ผลกระทบ (Impacts)
<p>1.งบประมาณ 13,846,035.26 บาท</p> <p>2.บุคลากรภาคีเครือข่ายต่างๆ</p> <p>3.องค์ความรู้ เช่น การแก้ไขปัญหาดินเค็ม, การจัดการน้ำ, การตลาด และการส่งเสริมอาชีพ</p> <p>4.ระยะเวลาปี 2562-2566</p> <p>5.ทรัพยากรขององค์กร</p> <p>หน่วยงานผู้สนับสนุน งบประมาณ และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดทำเอกสาร ประชาสัมพันธ์ของ องค์กรการให้พื้นที่หรือ การสนับสนุนตลาด สำหรับผลผลิตจากชุมชน</p>	<p>- ออกแบบและดำเนินการพัฒนาพื้นที่สีเขียวร่วมกับชุมชน (ระยะที่ 1,ระยะที่ 2)</p> <p>- สำรวจและจัดทำระบบฐานข้อมูลของพื้นที่สีเขียว ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน พื้นที่เกษตรคึ่งบางกะเจ้า</p> <p>- งานพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่เพื่อความยั่งยืน</p> <p>- อบรมเรื่องการจัดการพื้นที่, การพัฒนาทักษะ และการส่งเสริมอาชีพ ให้แก่ คณะกรรมการและภาคีเครือข่ายพัฒนาพื้นที่ ประชาชน และเกษตรกรในพื้นที่ปีละ 2 ครั้ง</p> <p>- งานปฏิบัติการปลูกและดูแลรักษาพื้นที่ราชพฤกษ์</p> <p>- การติดตามผลการดำเนินงานของพื้นที่งานปลูกระยะที่ดำเนินงานโครงการ</p> <p>- การจัดการข้อมูลและองค์ความรู้ (งานพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการพัฒนาพื้นที่สีเขียว)</p> <p>- การจัดกิจกรรม CSR ของหน่วยงาน องค์กรที่สนับสนุน</p>	<p>- เกิดพื้นที่สีเขียว (ราชพฤกษ์) ที่ได้รับการดูแลรักษาโดยคนในชุมชนจำนวน 400 ไร่ (ระยะที่ 1) และ 800 ไร่ (ระยะที่ 2)</p> <p>- มีระบบฐานข้อมูลสีเขียว และการใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตร 1 ระบบ</p> <p>- เกิดผู้นำรุ่นใหม่ 1 กลุ่ม</p> <p>- เกิดคณะกรรมการและภาคีเครือข่ายพัฒนาพื้นที่ ประชาชน และเกษตรกรในพื้นที่ได้รับองค์ความรู้เรื่องการจัดการพื้นที่, การพัฒนาทักษะ และการส่งเสริมอาชีพ</p> <p>- เกิดการปลูกและดูแลรักษาพื้นที่ราชพฤกษ์ในพื้นที่แปลงราชพฤกษ์ครบ 1,200 ไร่</p> <p>- ได้ผลการดำเนินงานของพื้นที่งานปลูก</p> <p>- ได้ระบบข้อมูลเพื่อการพัฒนาพื้นที่สีเขียว</p> <p>- เกิดกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ในพื้นที่</p>	<p>- คนในชุมชนพื้นที่คึ่งบางกะเจ้า</p> <p>- แกนนำ, ผู้นำรุ่นใหม่, เยาวชน</p> <p>- หน่วยงานองค์กรที่เข้าไปร่วมดำเนินงานในพื้นที่</p> <p>- คณะกรรมการและภาคีเครือข่ายพัฒนาพื้นที่</p> <p>- ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่กทม. หรือพื้นที่ข้างเคียง</p>	<p>- เกิดความตระหนักในการอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวของคนในชุมชน</p> <p>- เกิดการจัดการพื้นที่ ผลผลิตทางการเกษตร ช่วยลดค่าใช้จ่ายและสร้างรายได้ในครัวเรือน</p> <p>- ผู้นำสร้างการเปลี่ยนแปลงในชุมชน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาและอนุรักษ์พื้นที่สีเขียว และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานที่เข้าไปร่วมดำเนินงานในพื้นที่</p> <p>- เกิดการต่อยอดในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ สร้างรายได้กับชุมชน ได้แก่ กลุ่มผลิตภัณฑ์, กลุ่มท่องเที่ยวชุมชน และกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน</p> <p>- สุขภาพของคนในชุมชนและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น</p> <p>- หน่วยงานองค์กรที่ร่วมดำเนินงานในพื้นที่สามารถนำผลงาน/องค์ความรู้จากการพัฒนาพื้นที่ไปใช้ประโยชน์ในองค์กร และการขยายผลหรือพื้นที่ CSR ของบริษัทที่สนับสนุน งบประมาณได้</p> <p>- หน่วยงานองค์กรสามารถนำผลไปใช้ ประกอบรายงานความยั่งยืนของบริษัทได้</p>	<p>เศรษฐกิจ</p> <p>- ชุมชนในพื้นที่บางกะเจ้ามีรายได้ที่ยั่งยืนจากการดูแลพื้นที่สีเขียว</p> <p>- ชุมชนมีความมั่นคงทางอาหารสามารถพึ่งพาตนเองได้</p> <p>สังคม</p> <p>- ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืน</p> <p>สิ่งแวดล้อม</p> <p>- ปกป้องการเปลี่ยนแปลงสภาวะอากาศของโลก</p>

2. ประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนในโครงการเพื่อสังคมโดยใช้เครื่องมือ SROI จากการดำเนินงานพัฒนาพื้นที่สีเขียวแปลงราชพัสดุพื้นที่ทุ่งบางกะเจ้า โครงการ OUR Khung Bang Kachao

ในการดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่สีเขียวแปลงราชพัสดุพื้นที่ทุ่งบางกะเจ้าหรือ OKBK ได้สร้างประโยชน์และคุณค่าให้แก่สังคมโดยรวม แต่การสื่อสารและพรรณนาถึงคุณค่าของโครงการให้สังคมได้รับรู้โดยปราศจากดัชนีชี้วัดเชิงปริมาณที่เป็นสากล จึงอาจเป็นแนวทางที่ยากในการอธิบาย ดังนั้น การแปลงคุณค่าเป็นมูลค่าทางการเงินจึงมีความสำคัญ เนื่องจากเป็นหน่วยที่วัดได้และง่ายต่อการสื่อสาร ซึ่งในส่วนนี้จึงได้นำเครื่องมือ SROI มาประเมินมูลค่าทางสังคมที่เกิดขึ้น โดยจำแนกการประเมินออกเป็น 4 สถานการณ์ด้วยกัน ดังนี้

การประเมินผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้นหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม (Ex-post Evaluation) ปี พ.ศ. 2562–2566 พบว่า จากการที่งานพัฒนาพื้นที่สีเขียวราชพัสดุ โครงการ OUR Khung Bang Kachao เข้ามาดำเนินงานพัฒนาพื้นที่สีเขียวในพื้นที่บางกะเจ้า และโครงการดังกล่าวได้สร้างผลกระทบแก่สังคมเป็นมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) หรือมูลค่าผลประโยชน์สุทธิ ณ ปีฐาน 2562 จำนวน 321,664.33 บาท โดยมีดัชนี SROI เท่ากับ 1.03 กล่าวคือ โครงการฯ ลงทุนไป 1 บาท สร้างผลตอบแทนแก่สังคม 1.03 บาท และมีดัชนี IRR เท่ากับร้อยละ 18.90 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาผลประโยชน์ด้านการบริการระบบนิเวศ (Ecosystem Service) ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการของพื้นที่สีเขียวบางกะเจ้า พบว่า โครงการฯ ได้สร้างผลกระทบแก่สังคมมากขึ้น โดยมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) หรือมูลค่าผลประโยชน์สุทธิ ณ ปีฐาน 2562 จำนวน 3,808,574.02 บาท มีดัชนี SROI เท่ากับ 1.30 กล่าวคือ โครงการฯ ลงทุนไป 1 บาท สร้างผลตอบแทนต่อสังคม 1.30 บาท

เมื่อประเมินผลกระทบทางสังคมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต (Ex-ante Evaluation) ในอีก 5 ปีข้างหน้า หรือช่วงปี พ.ศ. 2567-2571 ในกรณีงานพัฒนาพื้นที่สีเขียวราชพัสดุ โครงการ OUR Khung Bang Kachao ดำเนินโครงการในพื้นที่อย่างต่อเนื่องในอนาคต แต่ใช้งบประมาณดำเนินโครงการเพียงร้อยละ 10 ของงบประมาณปี พ.ศ. 2565 (ตารางที่ 4) ผลการประเมิน พบว่า โครงการฯ ได้สร้างผลกระทบแก่สังคมเป็นมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) หรือมูลค่าผลประโยชน์สุทธิ ณ ปีฐาน 2562 จำนวน 11,979,886.61 บาท โดยมีดัชนี SROI เท่ากับ 1.82 กล่าวคือ โครงการฯ ลงทุนไป 1 บาท ได้ผลตอบแทนต่อสังคม 1.82 บาท ทั้งนี้ หากโครงการฯ ไม่ดำเนินงานต่อในอนาคต ผลการประเมินผลกระทบทางสังคมในอีก 5 ปีข้างหน้า พบว่า โครงการฯ ได้สร้างผลกระทบแก่สังคมเป็นมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) หรือมูลค่าผลประโยชน์สุทธิ ณ ปีฐาน 2562 จำนวน 7,487,799.19 บาท โดยมีดัชนี SROI เท่ากับ 1.60 กล่าวคือ โครงการฯ ลงทุนไป 1 บาท ได้ผลตอบแทนต่อสังคม 1.60 บาท (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 4 สรุปงบประมาณด้านการดำเนินงานในส่วนงานพัฒนาพื้นที่สีเขียวราชพัสดุ โครงการ OUR Khung Bang Kachao

ปีงบประมาณ	จำนวนงบประมาณ (บาท)
2562	2,604,385.00
2563	1,457,349.00
2564	2,819,377.50
2565	5,989,668.76
2566	975,255.00
รวมงบประมาณ (บาท)	13,846,035.26

หมายเหตุ: งบประมาณปี พ.ศ. 2562 -เดือนสิงหาคม 2566 (ข้อมูล ณ วันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2566) เป็นงบประมาณตามแผนงาน/กิจกรรม ด้านการพัฒนาพื้นที่สีเขียวของโครงการฯ ที่เกิดขึ้นจริง ไม่รวมงบประมาณด้านบุคลากร (In-kind) เนื่องจากเป็นโครงการฯ ที่ร่วมดำเนินงานมากกว่า 34 หน่วยงาน

ตารางที่ 5 ผลการประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนงานพัฒนาพื้นที่สีเขียวราชพัสดุ โครงการ OUR Khung Bang Kachao

กำหนดสถานการณ์ต่างๆ (Scenario)	มูลค่าผลประโยชน์สุทธิ หรือ NPV (หน่วย : บาท)	ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน หรือ SROI (หน่วย : เท่า)
1.ประเมินผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้นหลังเสร็จสิ้นโครงการ (Ex-post Evaluation) ปี พ.ศ. 2562-2566	321,664.33	1.03
2.ประเมินผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้นหลังเสร็จสิ้นโครงการ (Ex-post Evaluation) ปี พ.ศ. 2562-2566 กรณีการบริการระบบนิเวศ (Ecosystem Service) ของพื้นที่สีเขียวบางกะเจ้า	3,808,574.02	1.30
3.ประเมินผลกระทบทางสังคมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต (Ex-ante Evaluation) ปี พ.ศ. 2562-2571 กรณีงานพัฒนาพื้นที่สีเขียวราชพัสดุ โครงการ OUR Khung BangKachao ดำเนินโครงการในพื้นที่อย่างต่อเนื่องในอนาคต แต่ใช้งบประมาณดำเนินโครงการเพียงร้อยละ 10 ของงบประมาณปี พ.ศ. 2565	11,979,886.61	1.82

กำหนดสถานการณ์ต่างๆ (Scenario)	มูลค่าผลประโยชน์ สุทธิ หรือ NPV (หน่วย : บาท)	ผลตอบแทนทางสังคมจาก การลงทุน หรือ SROI (หน่วย : เท่า)
4.ประเมินผลกระทบทางสังคมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต (Ex-ante Evaluation) ปี พ.ศ. 2562-2571 กรณีงานพัฒนาพื้นที่สีเขียวราชพัสดุ โครงการ OUR Khung BangKachao ไม่ได้ดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ต่อในอนาคต	7,487,799.19	1.60

หมายเหตุ: ประเมินโดยใช้อัตราคิดลดร้อยละ 5 และปี พ.ศ. 2562 เป็นปีฐาน

อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากผลการประเมิน แสดงให้เห็นว่า งานพัฒนาพื้นที่สีเขียวราชพัสดุ โครงการ OUR Khung BangKachao ช่วงปี พ.ศ. 2562–2566 ได้สร้างผลประโยชน์แก่สังคมที่ครอบคลุมต้องงบประมาณที่ลงทุนแล้ว และเมื่อพิจารณาผลประโยชน์ด้านการบริการระบบนิเวศ (Ecosystem Service) ซึ่งเกิดขึ้นจากโครงการมีส่วนช่วยในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมภายในพื้นที่สีเขียวบางกะเจ้าร่วมด้วย โครงการฯ จะสร้างผลตอบแทนต่อสังคมเพิ่มขึ้น และเมื่อพิจารณาผลกระทบทางสังคมที่เกิดจากโครงการฯ ในอีก 5 ปีข้างหน้า พบว่าผลประโยชน์ของโครงการฯ ยังคงมากกว่างบประมาณที่ลงทุนไป ทั้งในกรณีที่โครงการยังลงทุนดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง หรือยุติการดำเนินโครงการ แสดงให้เห็นถึงความยั่งยืนของโครงการจากการศึกษานี้ นำมาสู่ข้อเสนอแนะต่อโครงการดังนี้

1) การดำเนินงานพัฒนาพื้นที่สีเขียวราชพัสดุ ของโครงการ OUR Khung BangKachao ได้เกิดความคุ้มค่า ในการลงทุนซึ่งสร้างผลกระทบทางสังคมและความยั่งยืนในชุมชนแล้ว โครงการสามารถกำหนดวัตถุประสงค์อื่นๆ ที่ยังเป็นปัญหาหรือข้อจำกัด หรือยุติการดำเนินงานในพื้นที่ แล้วมอบหมายให้องค์กรส่วนท้องถิ่นดำเนินการต่อและยกระดับเป็นพื้นที่ต้นแบบในการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชนอื่นๆ ที่สนใจ

2) กรณีที่โครงการมีแนวทางในการขับเคลื่อนโครงการต่อในอนาคต และมีแผนในการต่อยอดพัฒนาพื้นที่สีเขียว ผู้บริหารโครงการจำเป็นต้องมีการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่น สมาชิกชุมชน และหน่วยงานภาคี เพื่อให้เกิดการร่วมมือกันทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง ควรมีการเผยแพร่แนวทางการพัฒนาพื้นที่ ไปสู่ชุมชนอื่นๆ ที่มีศักยภาพ ซึ่งจะ กลายเป็นเครือข่ายชุมชนพื้นที่สีเขียวที่มีการบริหารจัดการร่วมกันอย่างยั่งยืน

3) โครงการควรส่งเสริมงานในส่วนอื่นที่เป็นความต้องการของชุมชน เช่น การวางแผนและปรับปรุงระบบทางเดินน้ำในพื้นที่ และการจัดทำหลักสูตร ชุดการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนรักพื้นที่บ้านเกิดเพิ่มขึ้น เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมูลนิธิชัยพัฒนา บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) และคณะทำงานด้านการพัฒนาพื้นที่สีเขียวโครงการ “OUR Khung BangKachao” ที่มอบทุนสนับสนุนการทำวิจัยนี้ และขอบพระคุณผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่บางกระเจ้าที่ให้ข้อมูล

บรรณานุกรม

- กัมปนาท วิจิตรศรีกมล. (2564). **การประเมินผลกระทบจากงานวิจัยและพัฒนา หลักการเบื้องต้น และแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ. คณะเศรษฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2566). **ข่าวสารหน่วยงาน สกสว. จัดการประชุมวิชาการระดับชาติ หนุนแนวคิดวิจัย ประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและสังคมของผลงานวิจัย โดยใช้เทคนิค SROI**. สืบค้นออนไลน์ : <https://www.mhesi.go.th/index.php/en/news/4781-sroi.html> วันที่สืบค้น 9 ธันวาคม พ.ศ. 2566
- จิตติ มงคลชัยอรัญญา. วีรบุรุษ วิสารทสกุล. เกศกุล สระแก้ว. เศรษฐภูมิ บัวทอง. (2562). **โครงการการประเมินผลโครงการวิจัยภายใต้การสนับสนุนของ สกสว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น : กรุงเทพฯ. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)**.
- เศรษฐภูมิ บัวทอง. เกศกุล สระแก้ว. บุญฤทธิ์ พานิชเจริญ. (2563). **โครงการประเมินผลผลลัพธ์ ผลกระทบ และผลตอบแทนจากการลงทุนทางสังคม. โครงการภูมิชุมชน ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) : กรุงเทพฯ. การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย**.
- เศรษฐภูมิ บัวทอง. เกศกุล สระแก้ว. บุญฤทธิ์ พานิชเจริญ. (2564). **คู่มือการประเมินผลกระทบทางสังคม (Social Impact Assessment :SIA) และผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (Social Return On Investment :SROI)**. โครงการเพื่อสังคม: ปทุมธานี. วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เศรษฐภูมิ บัวทอง. เกศกุล สระแก้ว. บุญฤทธิ์ พานิชเจริญ. นูรีมะห์ ลูคิง. อุมัยยะ ลูคิง. เสกสรรค์ ว่องวัฒนา ศิลป์. กฤศดา ธีราทิตยกุล. ชลธิชา จันทร์แจ่ม. อานนท์ เทพบินการ. เนตรนรินทร์ ตรังคตระการ. (2564). **การประเมินผลลัพธ์ทางสังคมและผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI)**. โครงการ CSR ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ภายใต้โครงการการจ้างดำเนินการประเมินผลลัพธ์ทางสังคม และผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน และจัดทำฐานข้อมูล ปี 2564 การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.). ปทุมธานี. สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เศรษฐภูมิ บัวทอง. เกศกุล สระแก้ว. บุญฤทธิ์ พานิชเจริญ. ชลธิชา จันทร์แจ่ม. ัญญาพร แสงเพ็ชร. นูรีมะห์ ลูคิง. อุมัยยะ ลูคิง. เสกสรรค์ ว่องวัฒนา ศิลป์. ศรีสุข มงกุฎวิสุทธิ์. (2566). **การประเมินผลกระทบ**

ทางเศรษฐศาสตร์จากการยกเลิกการใช้สารเคมีทางการเกษตร 3 ชนิด ได้แก่ พาราควอต คลอร์ไพริฟอส และไกลโฟเซต. กรุงเทพฯ. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

Emerson, J., and M. Cabaj. (2000). **Social Return on Investment**. Making Waves 11 (2):10-14.

Praneetvatakul, S. (2001). **An impact assessment of ACIAR research projects on biological control in Thailand**. Impact Assessments of Forty-nine Thailand/Australia Collaborative Projects Funded by ACIAR during 1983–1995, 7.

Templeton, D. and L. Villano. (2006). **Concepts and Tools for Agricultural Research Evaluation and Impact Assessment**. International Rice Research Institute (IRRI) Workshop Report. 24 July – 4 August 2006. Philippines.